

Розробники:

Фатальчук С.Д. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки вищої школи

Рецензенти:

Саяпіна С.А. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету гуманітарної та економічної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Цибулько Л.Г. – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри педагогіки вищої школи

Протокол № 13 від «15» червня 2022 р.

Завідувач кафедри Топольник Я.В.
(ПІБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Керівник групи забезпечення Саяпіна С.А.

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«27» червня 2022 р.

протокол № 9

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 3; самостійної роботи студента – 8,5	Лекції	
	30	30
	Практичні	
	10 год.	10 год.
	Самостійна робота	
	110 год.	110 год.
Вид контролю: 1-й семестр – іспит		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки» є ознайомлення здобувачів з головними етапами становлення та розвитку зарубіжної і національної школи та педагогічної думки від найдавніших часів до сьогодення; залучення до творчого дослідництва, та критичного осмислення педагогічної спадщини; формування професійного педагогічного світогляду.

МАТРИЦЯ

компетентностей, програмних результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Історія освіти і педагогічної думки»

Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК-1 Здатність проектувати й здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду, сформованих знань із філософії наукової діяльності та соціокультурних проблем.</p> <p>ЗК-2 Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.</p> <p>ЗК-4 Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення</p>	<p>ПРН-2 Застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язування дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях.</p> <p>ПРН-5 Дотримуватися основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснювати особистісний вибір у морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності.</p> <p>ПРН-8 Системно аналізувати та гнучко застосовувати у практичній педагогічній</p>	<p>Поєднання традиційних, активних та інтерактивних методів навчання з використанням інноваційних технологій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - словесні методи: лекція (проблемна, лекція-дискусія, лекція-консультація, круглий стіл, лекція-провокація, мультимедійна тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, бесіда, диспут, дискусія, дебати; - наочні методи: спостереження, демонстрація, ілюстрація; - практичні методи: обробка довідкової інформації, тезування, рецензування, складання реферату, тез, наукових статей, плану-проспекту наукового дослідження, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних 	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне, письмове опитування, тестовий контроль, взаємоконтроль (взаємо-оцінювання), самоконтроль (рефлексія, само-оцінювання) оцінювання самостійної роботи (реферати, плани-проспекти наукових досліджень, наукове повідомлення,</p>

<p>такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах.</p> <p>ЗК-5 Здатність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.</p> <p>ФК-2 Готовність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел.</p> <p>ФК-6 Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі освіти.</p> <p>ФК-8 Здатність науково супроводжувати студентоцентрований освітній і виховний процес з орієнтацією на інтереси</p>	<p>діяльності цікаві й перспективні освітні інновації, адаптуючи їх до можливостей і потреб конкретної аудиторії, а також використовувати широкі можливості інформаційних технологій.</p> <p>ПРН-9 Проводити аналіз основних світоглядних і методологічних проблем галузі та суміжних із нею наук; планувати професійну діяльність у сфері наукових досліджень.</p> <p>ПРН-11 Оперувати різними методами і засобами дослідницької діяльності педагога; володіти способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретації отриманих результатів, вивчення та творче застосування педагогічної спадщини і досвіду роботи педагогів-новаторів, вміннями робити висновки.</p> <p>ПРН-13 Здійснювати критичний аналіз сучасної системи освіти; створювати умови конструктивної взаємодії з усіма суб'єктами</p>	<p>засобів навчання (робота із друкowanими та електронними інформаційними ресурсами, виконання індивідуальних завдань, тестування);</p> <p>- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, рецензування, написання тез, статей);</p> <p>- відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані, гейміфіковані;</p> <p>- активні методи навчання: метод проєктів, кейс метод, мозкова атака;</p> <p>- інтерактивні методи навчання: технології фасилітативного навчання, методи активізації творчої діяльності, ділові та рольові ігри.</p>	<p>доповідь, мультимедійна презентація, наукова стаття, тези), іспит.</p>
---	--	--	---

<p>особистості, суспільства і держави. ФК-12 Здатність вибудувати студентоцентровану взаємодію зі студентами, розвивати їх емоційний і соціальний інтелект, створювати позитивні міжособистісні відносини й доброзичливий психологічний клімат, підтримувати академічну атмосферу та культуру в ЗВО.</p>	<p>освітньо-виховного процесу.</p>		
---	------------------------------------	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	зокрема				Усього	зокрема			
л		пр.	інд.	с.р.	л		пр	інд	с.р.	
Тема 1. Виховання і навчання у первісному суспільстві та епоху Сереньовічча.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 2. Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Становлення та розвиток класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.)	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 3. Формування вищої освіти в країнах Європи. Перші університети.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 4. Реформаторська педагогіка Я.А. Коменського.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 5. Роль виховання та його значення у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Й. Герbart, К. Гельвецій та ін.)	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 6. Мета і завдання всебічного і гармонійного розвитку особистості в доробках Р. Оуена, Ф. Дістервега.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 7. Теорія вільного виховання та принцип природовідповідності	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-

в працях Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці.										
Тема 8. Педагогічні погляди М. Монтесорі, Ф. Фребеля.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 9. Розвиток зарубіжної школи і педагогіки в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 10. Школа і педагогіка в Західній Європі і США в першій половині ХХ ст..	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 11. Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світу (США, Великобританія, Франція, Канада, Швеція, Німеччина, Японія) в другій половині ХХ на початку ХХІ століття.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 12. Сучасний стан та тенденції розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу (США, Китай, Великобританія, Німеччина, Франція, Японія, Норвегія, Швеція, Канада).	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 13. Освіта та педагогічна думка Київської Русі ІХ – ХІІ ст.	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-
Тема 14. Освіта і школа в період занепаду Київської держави (друга половина ХІІІ – середина ХVІ ст.). Педагогіка в контексті Українського	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10

Відродження (друга половина XVI – середина XVII ст.).										
Тема 15. Педагогічна думка і освіта козацької доби (Українське Бароко) у другій половині XVII ст. – XVIII ст.	2	-	2	-	-	2	-	2	-	-
Тема 16. Зародження вищої освіти в Україні. Зміст та організація педагогічної діяльності в Острозькій колегії та Києво-Могилянській академії.	2	2	-	-		2	2	-	-	-
Тема 17. Педагогічні погляди і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили та ін..	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 18. Концепція природовідповідного і морального виховання в творчості Г. Сковороди.	2	-	2	2	2	2	-	2	2	2
Тема 19. Становлення та розвиток системи освітніх в Україні у XIX ст..	12	2	-	-	10	12	2	-	-	10
Тема 20. Становлення педагогічних поглядів О.Духновича, М.Пирогова, М.Драгоманова, М.Костомарова.	10	-	-	-	10	10	-	-	-	10
Тема 21. Ідея народності виховання в творчості К. Ушинського, Т.	4	4	-	-	-	4	4	-	-	-

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

4.2. Теми лекційних занять

№ п/п	Тема лекційного заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Виховання і навчання у первісному суспільстві та епоху Сереньовічча.	2	2
2.	Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Становлення та розвиток класичної європейської педагогіки (XVIII- XIX ст.).	2	2
3.	Реформаторська педагогіка Я.А. Коменського.	2	2
4.	Теорія вільного виховання та принцип природовідповідності в працях Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці.	2	2
5.	Педагогічні погляди М. Монтесорі, Ф. Фребеля.	2	2
6.	Розвиток зарубіжної школи і педагогіки в кінці XIX – на початку XX ст.	2	2
7.	Сучасний стан та тенденції розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу (США, Китай, Великобританія, Німеччина, Франція, Японія, Норвегія, Швеція, Канада).	2	2
8.	Освіта та педагогічна думка Київської Русі IX – XII ст.	2	2
9.	Зародження вищої освіти в Україні. Зміст та організація педагогічної діяльності в Острозькій колегії та Києво - Могилянській академії.	4	4
10.	Ідея народності виховання в творчості К. Ушинського, Т. Шевченка та її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.	2	2
11.	Школа, освіта і педагогічна наука в Україні на початку XX ст. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність українських педагогів та організаторів освіти	2	2
12.	Становлення національної системи освіти в першій половині XX століття. Педагогічна система А.С. Макаренка.	2	2
13.	Педагогічна система В.О.Сухомлинського.	2	2
14.	Освіта в Україні на сучасному етапі.	2	
	Разом	30	30

4.3. Теми практичної роботи

№ п/п	Тема практичної роботи	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.	2	2

2.	Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світах після другої Світової війни (1945 – початок ХХІ ст.): США, Китай, Німеччина, Великобританія, Франція, Швеція, Норвегія, Канада, Японія.	2	2
3.	Школа освіта і педагогічна думка за часів козацької доби (Українське Бароко) у другій половині ХVІІ ст. – ХVІІІ ст	2	2
4.	Концепція морального виховання в доробках Г. Сковороди. Значення його спадщини для ХХІ століття.	2	2
5.	Інноваційний аспекти педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського	2	2
	Разом	10	10

4.4. Самостійна робота

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Перші європейські університети.	10	10
2.	Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти.	10	10
3.	Школа і педагогіка в Західній Європі і США в період між першою і другою Світовими війнами (1918 –1939 рр.).	10	10
4.	Освіта і школа в період занепаду Київської держави (друга половина ХІІІ – перша половина ХVІ ст. до 1569 р.). Педагогіка в контексті Слов'янського Відродження (1569 р. – середина ХVІІ ст.).	10	10
5.	Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.	10	10
6.	Школа, освіта і педагогічна думка в Україні у ХІХ ст. Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.	20	20
7.	Становлення педагогічних поглядів О.Духновича, М.Костомарова, М.Драгоманова, М.Пирогов.	20	20
8.	Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С.	10	10

	Русової.		
9.	Педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. (М.Куліш, М. Корф, Х.Алчевська, П. Лубінець).	10	10
10.	Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у першій половині XX ст. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність українських педагогів та організаторів освіти.	10	10
11.	Система освіти і педагогічна наука в Україні у другій половині XX ст. – на початку XXI ст.	10	10
	Разом	120	120

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для іспитів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання для вхідного, поточного та підсумкового контролю, взаємоконтролю (взаємооцінювання), самоконтролю (рефлексія, самооцінювання), тестового контролю, усного, письмового опитування, оцінювання самостійної роботи (наукове повідомлення, доповідь, реферат, тези, наукова стаття, есе, творче завдання, науковий проєкт, кейс, план-проспект наукового дослідження, мультимедійна презентація), семестровий іспит.

Питання до іспиту.

1. Виховання у первісному суспільстві.
2. Виховання і навчання у Давній Греції та Римі.
3. Школа і педагогічна думка в Європі в епоху Відродження та Реформації.
4. Розвиток зарубіжної школи і педагогіки в кінці XIX – на початку XX ст.

5. Основні педагогічні ідеї Я.Коменського та їх актуальність для сучасної школи.
6. Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенко.
7. Науково-методична діяльність Наркомосу України в 20-х рр. ХХ ст. Організація навчально-виховного процесу в 20-х рр. ХХ ст. в школах України.
8. Педагогічна діяльність А.Макаренка: значущість ідей для розвитку педагогічної науки.
9. Педагогічна діяльність В.Сухомлинського: особливості застосування його ідей в сучасній школі.
10. Теорія і практика вільного виховання в історичному розвитку.
11. Вікова періодизація як історико-педагогічна проблема (Я.Коменський, Ж.-Ж.Руссо).
12. Перші європейські університети.
13. Педагогічна діяльність і спадщина Й. Песталоцці: актуальні питання.
14. Загальна характеристика історії розвитку гуманістичних педагогічних систем (М.Монтессорі, С.Френе, Р.Штайнер та ін.).
15. Історико-педагогічний аналіз ідей реформаторської педагогіки в Західній Європі і США (Г.Кершенштейнер, А.Лай, Р. Штайнер, Дж. Дьюї, С.Френе та ін.).
16. Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світа після другої Світової війни (1945– початок ХХІ ст.).
17. Педагогічні ідеї М.Драгоманова.
18. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу.
19. Освіта і виховання дітей за часів Київської Русі.
20. Роль братських шкіл України у ХVІ-ХVІІ ст. у розвитку національної освіти.
21. Роль Острозької академії у розвитку української педагогічної культури.
22. Освітня діяльність і педагогічні погляди Г.Сковороди: актуальність ідей.
23. Києво-Могилянська академія як центр вітчизняної науки, культури та освіти ХVІІ-ХVІІІ ст.
24. Педагогічні ідеї О.Духновича.
25. Розвиток освіти та педагогічної думки у Західній Україні (друга половина ХІХ – поч. ХХ ст.).
26. Педагогічні погляди Т.Шевченка, М.Костомарова, П.Куліша.
27. К.Ушинський – засновник наукової педагогіки.
28. Педагогічні погляди та освітня діяльність М.Пирогова в Україні.

29. Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.
30. Освітня діяльність і педагогічні погляди Б.Грінченка.
31. Українська школа і педагогічна думка в період визвольних змагань українського народу (1917-20 рр.).
32. М.Грушевський про українську школу.
33. Роль суспільно-громадської і педагогічної діяльності та теоретичної спадщини професора І.Огієнка у відновленні національної освіти України.
34. Система освіти України в 20-х рр. ХХ ст. Загальна характеристика, зміст і методи навчання.
35. Внесок С.Русової у розвиток української педагогіки.
36. Науково-практична діяльність українських педагогів-просвітників (Я.Чепіга, О.Музиченко, І.Соколянський, О.Залужний та ін.).
37. Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенко.
38. Науково-методична діяльність Наркомосу України в 20-х рр. ХХ ст. Організація навчально-виховного процесу в 20-х рр. ХХ ст. в школах України.
39. Педагогічна діяльність А.Макаренка: значущість ідей для розвитку педагогічної науки.
40. Педагогічна діяльність В.Сухомлинського: особливості застосування його ідей в сучасній школі.

7. Рекомендована література

Основна

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є.Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні: підручн. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 519 с.
3. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: підруч. Київ: ТОВ «ЦП «Компринт» 2016.С. 412 с.
4. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Світовий досвід та сучасні тенденції розвитку університетської освіти» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання:2-ге вид. перероб. та доповн. / Уклад.: С. Д. Фатальчук, Н. С. Гарань. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2021. 94 с.
5. Фатальчук С.Д., Топольник Я.В., Гарань Н.С., Сипченко О.М. Питання академічної доброчесності в дослідженнях зарубіжних учених / Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній

школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2021. Вип. 76. Т. 3. С. 135-139.

6. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навч. - метод. посібн. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.

7. Фатальчук С.Д. Топольник Я.В, Саяпіна С.А. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Історія освіти в Україні» Метод. Реком. Слов'янськ, 2019. 61 с.

Допоміжна

1. Гордієнко І. В. Інформаційні системи і технології в менеджменті: навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисц. 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: КНЕУ, 2003. 259 с.

2. Донбаський державний педагогічний університет (1939 – 2019): ювілейна книга / упоряд. С. М. Швидкий. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 157 с.

3. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ– ХХ століття): хрестоматія. Упорядник Л. Д. Березівська та ін. Київ: Наук. Світ, 2013. 418 с

4. Сучасні інформаційні системи і технології: навч. метод. посіб. для самост. роботи та практ. занять з навч. дисципліни /уклад.: В. Г. Іванов, С. М. Іванов, В. В. Карасюк та ін. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. – 151 с.

5. Степанова Я.М. Рассамакін В.Я. Сучасні методи і засоби передачі даних : підручник Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2006. 252 с .

6. Козловський Ю. М. Методика науково-педагогічного дослідження: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 192 с.

7. Ярощук Лілія Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., оновл. Saarbrücken–Riga:LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 162 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Google Scholar або Google Академія: пошукова система і некомерційна бібліометрична база даних, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування. URL: <https://scholar.google.com.ua/2> .

2. База даних Національної бібліотеки України імені Вернадського- URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

3. Законодавство України. URL: <http://www.rada.kiev.ua;> <http://www.nau.kiev.ua;> <http://www.ukrpravo.kiev.com;> <http://www.liga.kiev.ua>.

4. Хмельницька С.О. Педагогіка. Історія педагогіки. URL:<http://ehsupir.uhsp.edu.ua/bitstream>